

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 29/2002 vp**

**Hallituksen esitys laiksi muinaismuistolain
20 §:n muuttamisesta**

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä kesäkuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi muinaismuistolain 20 §:n muuttamisesta (HE 80/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sivistysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Erkki Norbäck, opetusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Veli-Pekka Viljanen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- oikeustieteen lisensiaatti Pekka Lämsineva

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muinaismuistolakia. Ehdotuksen mukaan merestä tai vesistöistä tavattu laivan tai muun aluksen hylky taikka sellaisen osa kuuluu valtiolle, jos hyllyn tai sen osan uppoamisesta voidaan olettaa kuluineen vähintään sata vuotta ja jos ulkoisten olosuhteiden perusteella on ilmeistä, että omistaja on sen hylännyt. Lakia ehdotetaan samoin edellytyksin sovellettavaksi myös ennen lain voimaantuloa muinaismuistona rauhoitettuun laivan tai muun aluksen hylkyyn ja sellaisen osaan.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa katsotaan, että lakiehdotuksella ei puututa perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Omistajan hylkäämien vähintään sata vuotta vanhojen laivahylkyjen ja niiden osien omistusoikeudesta voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista suotavana, koska ehdotuksessa on kysymys perusoikeuksiin luettavan omistusoikeuden sääntelystä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ehdotettua sääntelyä on arvioitava perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta.

Lakiehdotuksen mukaan siinä tarkoitettu hylky tai sen osa kuuluu valtiolle, jos ulkoisten olosuhteiden perusteella on ilmeistä, että omistaja on sen hylännyt. Sääntelyn kohteena on siten ns. isännätön esine, jonka omistaja on luopunut omistusoikeudestaan sitä toiselle siirtämättä eli hylkäämällä esineen isännättömään tilaan. Tällaisella esineellä ei ole omistajaa, eikä esineen säätäminen valtion omaisuudeksi näin ollen loukkaa kenenkään perustuslaissa suojattuja omaisuus oikeuksia (ks. PeVL 10/1961 vp, PeVL 8/1966 vp). Lakiehdotus toteuttaa tavoitteiltaan perustuslain 20 §:n 1 momentin säännöstä kulttuuriperintöä koskevan vastuun kuulumisesta kaikille.

Ehdotuksen mukaan hyllyn tai sen osan valtiolle kuulumisen edellytyksenä on, että sen hylätyksi jättäminen on ulkoisten olosuhteiden perusteella ilmeistä. Sanamuodosta välittyvä jonkinasteinen epävarmuus esineen hylätystä luonteesta on tällaisessa asiayhteydessä ymmärrettävää, koska omistaja voi luopua esineen omistusoikeudesta paitsi nimenomaisella tahdonilmaisella myös konkludenttisesti eli hiljaisesti. Sääntely koskee aluksia, joiden uppoamisesta

voidaan olettaa kuluneen vähintään sata vuotta. Vanhan laivahylyn konkludenttinen isännättömäksi jättäminen on mahdollista päätellä vain ulkoisten olosuhteiden perusteella. Hylätyksi jäämisen on kuitenkin oltava ilmeistä eli selvää ja riidatonta, jotta laivahylky kuuluisi valtiolle. Ehdotettua sääntelyä on asiayhteys huomioon ottaen pidettävä riittävän täsmällisenä.

Vähintään sata vuotta vanhat laivahylkyt ja niiden osat ovat voimassa olevan muinaismuistolain mukaan rauhoitettuja. Nykyisen lain voimassa ollessa niihin ei siten ole ollut mahdollista pätevästi hankkia omistusoikeutta esimerkiksi löydön ja valtauksen perusteella. Joissakin ennalta arvioiden epätodennäköisissä tapauksissa laivahyllyllä kuitenkin voi olla uusi laillinen omistaja. Tällaisissa tapauksissa hyllyn omistusoikeus ei ehdotetun sääntelyn perusteella siirry valtiolle.

Lakiehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Paula Kokkonen /kok	Pekka Nousiainen /kesk
jäs.	Tuija Brax /vihr	Heli Paasio /sd
	Esko Helle /vas	Osmo Puhakka /kesk
	Jouko Jääskeläinen /kd	Pekka Ravi /kok
	Saara Karhu /sd	Ilkka Taipale /sd
	Marjukka Karttunen /kok	vjäs. Jukka Mikkola /sd
	Jouni Lehtimäki /kok	
	Johannes Leppänen /kesk	
		Veiho Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.